

Examenul de bacalaureat național 2013
Proba E. d)

Filosofie

Varianta 6

Profilul umanist din filiera teoretică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar.

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I.TÉTEL

(30 pont)

A. Írják a vizsgalapra a helyes válasz megfelelő betűjét, az alábbi esetekre vonatkozóan. Egyetlen helyes válasz létezik!

1. Annak okán, hogy az emberre, mint egy személyre tekintünk az érthető hogy:
 - a. az ember egy tudatos és esszerű alany, képes morálisan cselekedni
 - b. az ember egy társadalmi lény képtelen arra, hogy alávesse magát bizonyos szabályoknak
 - c. az emberi megnyilvánulás egyénről egyénre különbözik
 - d. az embernek nem lehet értéke és méltósága pusztán saját maga által
2. A morális viselkedés feltételezi:
 - a. mindig keresi az igazságot és vágyik a bölcsességre
 - b. hogy a tradíció és a kialakult szokások ellen cselekedjen
 - c. hogy megfontolás és döntés nyomán cselekedjen
 - d. a törvények ellen nyilvánuljon meg
3. A negatív jogok:
 - a. azokra a szükséges feltételekre utal, amelyek a rasszista diszkriminációt kizárják
 - b. feltételezi az állami beavatkozásnak a korlátozását
 - c. figyelembe veszik az egyének jólétére vonatkozó állami kötelezettségeket
 - d. az egyének partikuláris szükségleteit követik
4. A politikai filozófia problematikája utal:
 - a. az egyén és az állam viszonyára
 - b. az emberek morális tetteire/cselekedeteire
 - c. azon forrásokra, melyeken keresztül az ember megismerhet
 - d. az azonosság és máság viszonyára
5. A politikai liberalizmus:
 - a. korlátozza az állam hatalmát az emberi jogok és az egyéni szabadság védelmezése érdekében
 - b. úgy véli, hogy az állam egy védelmező erő, amely egy sor társadalmi jogot garantál
 - c. az egyenlőség és a szolidaritás fogalmaira teszi a hangsúlyt
 - d. a társadalom előbbrevalóságát állítja az egyénnel szemben
6. Az a posteriori ismereteink lehetnek:
 - a. empirikus ismeretek, függetlenül minden tapasztalattól
 - b. csak a tapasztalat által alátámasztott és lehetséges ismeretek
 - c. ismeretek, amelyek tulajdonságai az egyetemesség és a szükségszerűség
 - d. ismeretek, amelyek nem tesznek hozzá semmit a már meglévő ismeretekhez

18 pont

B. Bărmely társadalom jellemezhető annak alapján, hogy milyen irányelveket és feltételek szabnak meg az igazságosság törvényi.

1. Nevezzenek meg három igazságossági formát! **6 pont**
2. Egy egyszerű konkrét példával szemléltessenek egy olyan helyzetet, amelyben megsértették az igazságosságot, egy demokratikus társadalomban! **3 pont**
3. Fogalmazzanak meg egy állító filozófiai kijelentést, amely kapcsolatot teremt az *egyenlőség* és a *jogállam* fogalmai között! **3 pont**

II. TÉTEL (30 pont)

Elemezzék tömören filozófia szempontból a *tévedés kizárásának* szerepét a *megismerésben*, az alábbi támpontok alapján:

- nevezzenek meg egy filozófust, aki felvetette a *tévedés kizárásának* szerepét a megismerésben **4 pont**
- mutassanak be egy filozófiai tézist/felfogást, amely a *tévedés kizárásának* szerepére vonatkozik a megismerésben **10 pont**
- szemléltessék azt a filozófiai tézist/felfogást, amelyet kifejtettek egy konkrét példán keresztül a jelenkori társadalomban **6 pont**
- fogalmazzanak meg egy ellenérvet azzal a tézissel/felfogással szemben, amit kifejtettek **6 pont**
- pontosítsák annak a módját, ahogyan elemezhető a megismerés és a bizonyosság közötti viszony a faillibilizmus értelmében. **4 pont**

III. TÉTEL (30 pont)

A. *Az az elmélet, amely hasznosságban vagy a legnagyobb boldogság elvében jelöli meg a morál alapját, cselekedeteinket jónak ítéli meg, ha azok boldoggá tesznek bennünket, és rossznak ha szerencsétlenséget hoznak ránk. A „boldogság” fogalmán az örömet és a fájdalom hiányát érti; a „boldogtalanságon” a fájdalom és az öröm hiányát. (...) El kell ismernünk azonban, hogy az utilitarista filozófusok is a szellemi örömöket általában magasabbrendűeknek tekintették a testi örömökkal szemben. Ezt a véleményüket nem annyira szellemi örömek belső természetéből, mint inkább hosszabb időtartamából, kézzelfoghatóbb bizonyosságából és fokozottabb intenzitásából származó előnyökre alapozzák.*

(John Stuart Mill, *Utilitarizmus*)

1. Az adott szöveg alapján pontosítsák a moralitás két jellemzőjét. **4 pont**
2. Nevezzenek meg egy különbséget, a szövegben szereplő moralitásra vonatkozó filozófiai felfogás, és egy másik erkölcsfilozófiai felfogás között, amelyet explicite kifejtének! **6 pont**
3. Bizonyítsák be körülbelül egy fél oldalas terjedelemben a *hasznosság* és *boldogság* fogalmak közötti összefüggést! **10 pont**

B. Tudván, hogy Arisztotelész számára az *ember természete révén társadalmi lény*:

1. Érveljen a kijelentésben szereplő filozófiai kijelentés mellett! **6 pont**
2. Fogalmazzák meg személyes véleményüket a kijelentésben szereplő filozófiai felfogás aktualitására nézve! **4 pont**